

Arnfinn Moland 21/5-91 X 1991

Terje Rollems kronikk

Historiske kilder blir ignorert

Av museumslektor Arnfinn Moland, Norges Hjemmefrontmuseum

Terje Rollems kronikk i Aftenposten 16/4, «Et dødsstøt mot Forsvaret», krever en kommentar. At Rollem mener vi i 1940 hadde et forsvar som «våre politikere systematisk hadde ødelagt, materielt og moralsk» og at Milorgs disiplin «kunne ikke – og burde ikke – bygge på norske lover», får – sammen med mye annet – bli hans egen sak. Men når han i ett spesielt avsnitt leverer grove historiske feil, bør dette oppklares.

● «Regjeringen satt trygt i London og forbød å ta livet av tyskere av hensyn til «konsekvensene.»

Dette er uriktig. Regjeringen Nygaardsvold ga derimot full tilslutning til Milorgs linje som under hele krigen klart gikk ut på å bygge opp en organisasjon med hovedformål å bistå under frigjøringen. Det var *ikke* Milorgs strategi å drive såkalt «hit and run» for å drepe tyske soldater. Å gå i strid med en overveldende tysk styrke mente man bare kunne skade organisasjonen uten å volde nevneverdig ulempe for Wehrmacht, sett i verdenskrigens perspektiv. Når man vet at det på det meste var 400 000 tyske soldater i landet vårt, og at okkupasjonsmaktens fremferd i Norge, med klare unntak, var rela-

tivt behersket, synes dette i ettertid å ha vært en fornuftig holdning fra Milorgs side. Å angripe regjeringen på dette punkt er i praksis å anklage Milorg, og det tror jeg ikke Rollem ønsker.

● «Den (regjeringen) motarbeidet i flere år forsendelse av våpen til Milorg, antagelig av frykt for at Milorg etter krigen skulle overta hele makten.»

Igjen skyter Rollem på regjeringen og treffer Milorg. Milorgs ledelse sendte 10. juni 1941 «Rapport til H. M. Kongen fra det militære «Rådet i Norge». Her sies det klart og tydelig: «Våpen ønskes ikke på det nåværende tidspunkt...» Først i januar 1943 avklarte Milorg sitt syn på denne problematikken i et brev fra Rådet til FO i London. Fra da av gikk Milorgs ledelse utvetydelig inn for «tilførsel av våpen, ammunisjon og sprengstoff til bruk ved undervisningen av jegere og pionérer». Avklaringen kom etter oppfordring fra FO. Regjeringen var selvsagt koordinert med FO – som ønsket en avgjørelse i den retning Milorgs Råd bestemte seg for – men var generelt på linje med motstandsledelsens tilbakeholdenhet når det gjaldt aktivisme som kunne føre til represalier mot sivilbefolkningen.

● «I parentes vil jeg nevne at Milorg alltid var lojal mot vår konge. Hva regjeringen angår, var det så som så.»

Jeg går ut fra at Rollem uttaler seg om Milorgs lojalitet til regjeringen, selv om uttrykksmåten er tvetydig. Dette er for såvidt riktig for grupperinger innen ledelsen et stykke ut i 1941 (jfr. kong Haakon: «politisk kannestøperi»), men definitivt feil fra 1942 og ut krigen. Hva enkeltpersoner innen Milorg, f.eks. Rollem, *mente* om regjeringen, er en annen sak. Uansett er *illojalitet* et alvorlig begrep i denne sammenheng. Illojalitet til en lovlig valgt regjering i et hørtatt land, der attpåtil en konkurrerende Quisling-regjering er dannet, burde man for såvidt gå stille i dørene med.

Rollem har i dette avsnittet i sin kronikk gått inn i en gråsoner der historieforfalskningen lever sitt eget liv. Det er synd at så åpenbart uriktige påstander som dem jeg her har konsentrert meg om, skal blandes inn i en debatt som engasjerer både våre krigsveteraner, Forsvaret og nordmenn generelt.

DEBA